

5-7 аздыд сабиты цэтгэдзинад скъолайы ахуыр кæнынмæ бæрæггæнæн тест

Нысан: 5-7 аздыд сабийы зонды рæзт æмæ психологон цэттæдзинад сбæрæг кæныны диагностика.

Тест арæзт у 9 хæслæвæрдæй. Алкæмæн дæр дзы ис йæхи бæрæггæнæн æвæрыны системæ. Сеппæты фæстиуджытæ дæр хаст цæуынц регистраци кæныны бланкмæ. Тест кæнгæ у алы сабийæн дæр хицæнæй. Чи йæ кæндзæн, уый рагацау йæхи хъуамæ бацæттæ кæна.

Тест аразыны æгъдау

Бацауæны хæслæвæрд. (Бæрæггæнæн ын æвæрд нæ цæуы, уымæн æмæ арæзт у сабиимæ контакты бацауыны тыххæй, стæй йын фыццаг тест сæххæст кæнын фенцондæр кæныны тыххæй).

Хæслæвæрд арæзт у æртæ сюжетон нывæй «Мæсыг амайыны истори». (нывтæ 1-3). Нывтæ сывæллæтты раз раст равæрын хъæуы. Ахуыргæнæг йæхæдæг дзуры истори, йæ алы фразæ дзургæйæ дæр хъæугæ нывмæ амонгæйæ.

Рис.1

Рис.2

Рис.3

Инструкци: «Æркæс нывтæм. Уыдон нын радзурдзысты иу истори. Гыщдыл чызг кубиктæй аразы мæсыг, цин кæны рæсугъд ын кæй уайы, уый тыххæй (1-аг ныв). Уалынмæ иу фыдуаг лæппу æрбазгъордта æмæ йæ къахæй барæй мæсыг фехæлдта (2-аг ныв). Чызгæн йæ зæрдæ суынгæг æмæ ныккуыдта (3-аг ныв)».

Уый фæстæ нывтæ иуварс айсын æмæ сабийæн æнæ нывтæй истори радзурын кæнын. Ахуыргæнæг сывæллоны радзырд æнæ хынцгæйæ, ногæй сюжет йæхæдæг дзуры: «Тынг хорз. Фыдуаг лæппу чызджы мæсыг фехæлдта æмæ, чызг ууыл кæуы».

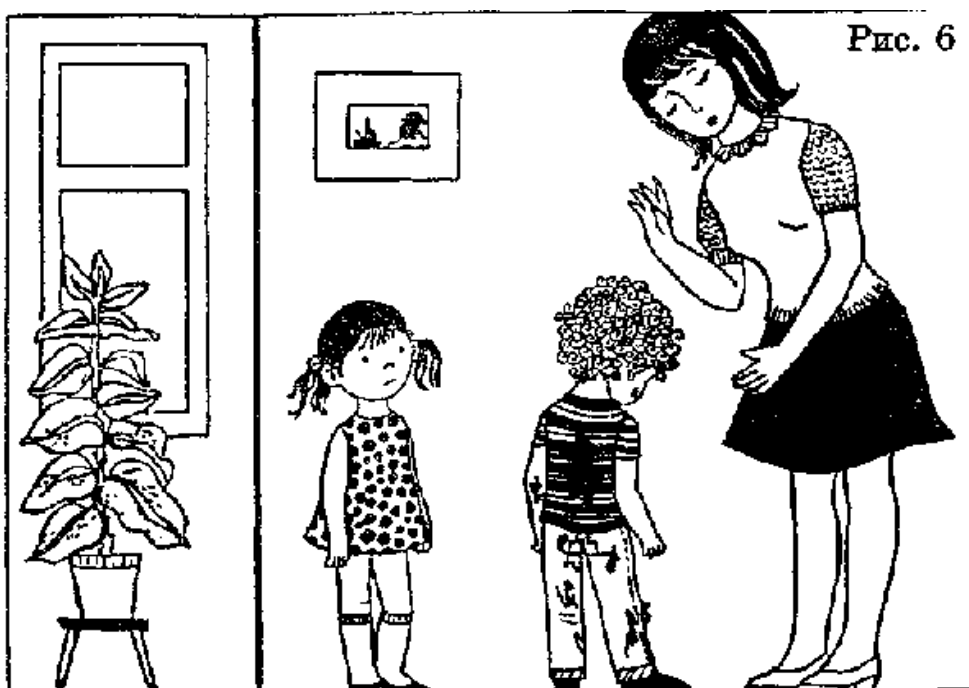
Фыццаг хæслæвæрд: «Истори нывты хуызы» (нывтæ 4-6)

Рис. 4

Рис. 5

Хæслæвæрд арæзт у 3 нывæй. Нывтæ фæд-фæдыл сывæллоны раз æвæрд цæуынц. Саби дзы цы уыны, уый дзуры. Ахуыргæнæг æппындæр никуыд æххуыс кæны сабитæн. Сывæллон радзырд куы сараза, уæд нывтæ айсын æмæ ма йын æнæ нывтæй иу хатт истори радзурын кæнын.

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæнтæ:

7 баллы æвæрд цæуы – сывæллон нывты сюжет тынг хорз куы радзура, йæ сæйраг хъуыды йын куы æрцахса, уæд.

5 баллы – сывæллон хорз бамбæрста, радзырдта нывты бастдзинад, фæлæ сæйраг æмæ уæлæмхасæн хъуыды уыцы иухуызон бамбæрста (кæрæдзийæ сæ нæ раиртæста).

3 баллы – сывæллон раст æмæ хибарæй радзырдта 2 нывы 'хсæн бастдзинад. Сæйраг хъуыды нæ бамбæрста.

2 баллы – сывæллонæн йæ бон нæ баци нывты 'хсæн бастдзинад ссарын, радзырдта сæ хицæнтæй.

0 баллы – сывæллонæн йæ бон нæ баци радзырд саразын.

Дыккаг хәсләвәрд: «Хуызтә зонин»

Сабийы раз фәйнаг 10 хуызимә (сырх, бур, бурбын сырх, кәрдәгхуыз, әрвхуыз, цъәх, сау, морә, урс) әмә радыгай амоньы искәцы хуызмә әмә йә сабийән зәгъын кәны.

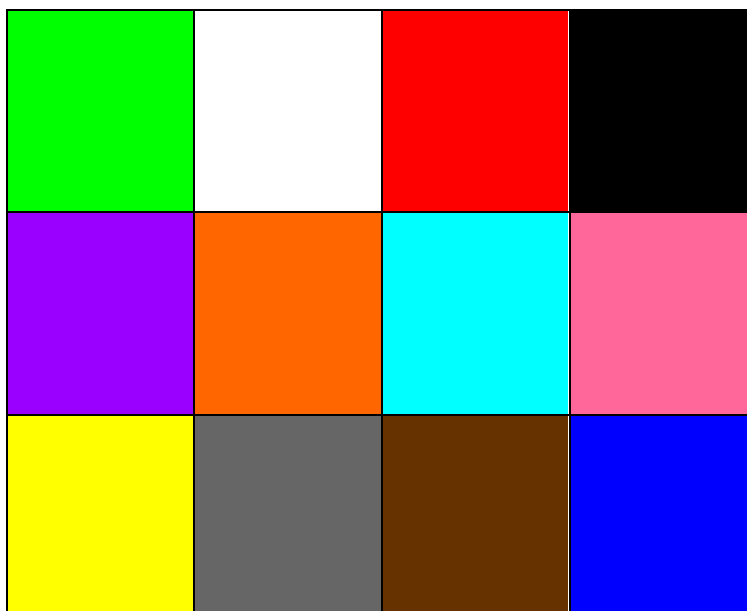

Рис 7

Хәсләвәрдән бәрәггәнән: Алы раст дзуаппән дәр 1 балл.

Әртыккәгәм хәсләвәрд: «Цыппаррәнхъәнтә ахуыр кәнын»
Инструкци (арәзт у 3 этапәй): Бацәуән хай: «Ныртәккә мах сахуыр кәндзыстәм иу дзәбәх әмдзәвгә. Ды бацархай әмә йә бахъуыды кән. Хәдзары йә дә мадән, фыдән, бабуйән радзурдзынә. Байхъус әм:

Бирә фәрсәвдыдтай,

О гыци мән.

Арәх-иу аргъәуттә

Кодтай мәнән.

1 этап: «Ныртәккә дын әз бакәсдзынән йә фыццаг хай, ды та йә мә фәстә рафәлхат кән:

«Бирә фәрсәвдыдтай,

О гыци мән».

2 этап: Сывæллон фæлхат кæнгæйæ рæдыд куы æруадза, уæд ын ахуыргæнæг дзуры: «Хорз радзырдтай, фæлæ нырма иууылдæр раст нæма». Уымæ ахуыргæнæг ногæй дзуры, саби кæм фæрæдыд уыцы бынат, æмæ та йæ фæлхат кæнын кæны. Саби та ногæй куы рæдийа, уæддæр æй 3 хаттæй фылдæр нæй домæн.

Дыккаг хай дæр афтæ:

«Арæх-иу аргъæуттæ

Кодтай мæнæн».

3 этап: Æмдзæвгæйы 2 хай дæр саби йæ зæрдыл æвзæр куы бадара, уæддæр ын ахуыргæнæг дзуры: «Тынг хорз. Ныртæккæ бафæлвардзыстæм æмдзæвгæ æнæхъæнæй радзурын. Иу хатт ма йæ кæсын æмæ йæ ды та зæрдывæрдæй радзур. Рæдыдтæ куы руадза, уæддæр та 3 хаттæй фылдæр нæ дзуры.

Бахъуыды кæныныл куыст (рæдыдты нымæц, ахуыргæнæджы æххуыс цал хатты бахъуыд, саби дзы цал хатты спайда кодта) регистрацион бланкыл хыгъд цæуы.

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæн æвæрын:

8 баллы – Æртæ хайы дæр раст бахъуыды кæнынны тыххæй.

5 баллы – Дзырдтæ кæрæдзийæ фæивын, дзырд фæуадзын кæнæ йæ æндæрæй баивыны тыххæй.

3 баллы – Æмдзæвгæ хи ныхæстæй радзурыны тыххæй.

2 баллы – Æмдзæвгæйы хицæн хайы хъуыды раст, фæлæ йæ сæйраг хъуыды хæлд кæй æрцыд, уый тыххæй.

0 баллы – Хъуыдымæ хæстæг чи нæу, ахæм дзырдты къорд зæгъыны тыххæй, кæнæ та æппындæр дзурын нæ бакуымдта.

Цыппæрæм хæслæвæрд: «Предметты нæмттæ зонын æмæ сæ классификаци кæнын»

Инструкци: Мæнæ æртæ чыргъæды: 1-аг – дыргътæн, 2-аг – халсартæн, 3-аг – дидинджытæн.

рис 8

рис 9

рис 10

Сабийы раз æрæвæрын 9 алыхуызон нывы: фæткъуы, уырыдзы, уарди, кæрдо, тюльпан, къабуска, хурмæзилæг, бал, гвоздикæ (кæнæ та ахуыргæнæгмæ гæсгæ æндæр истæйы нывтæ).

Рис11-16

Рис 17-22

Уыйфæстæ сабийæн дзурын кæнын предметы ном. Загъæм, саби загъы «Ай дидинæг у», ахуыргæнæг æй фæрсы йæ номæй. Кæд сывæллон раст дзуæппытæ нæ ратта фæрстытæн, уæд хæслæвæрды фæстæ ахуыргæнæг раст кæны сабийы.

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæн: Алы раст дзуаппæн дæр предметы нæмттæм гæсгæ 1 балл. Алы раст дзуаппы раст квалификацийæн дæр – 1 балл

Фæндзæм хæслæвæрд: «Нымады фæткæвæрд».

Ацы хæслæвæрд раст чи сæххæст кодта, уыдонæй курынц: «Дæ бон кæй онг у, уый онг банымай. Кæд саби тыхса, йе не 'мбара хæслæвæрд, уæд ын ахуыргæнæг æххуыс кæны: «1, 2, 3...» Уый фæстæ та йын ногæй райдайæнæй нымайын кæны ахуыргæнæг.

Сывæллон нымад куы фæуа, уæд ахуыргæнæг дзуры: «Раст, æмæ дарддæр та цавæр нымæц уыздæн?» 22-йæ дарддæр нæ хъæуы нымайын.

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæн:

Бæрæггæнæн уыздæн саби цы нымæцы онг банымадта, уый.

Æхсæзæм хæслæвæрд: «Фигурæтæн бынæттæ скæнын».

Æрмæг: 3 карточкæйы æртæкъуымонтæ, тымбылæгтæ æмæ цыппаркъуымонты нывтимæ; фæраст лыггонд геометрион фигурæйы: тымбылæгтæ, æртæкъуымонтæ, цыппаркъуымонтæ.

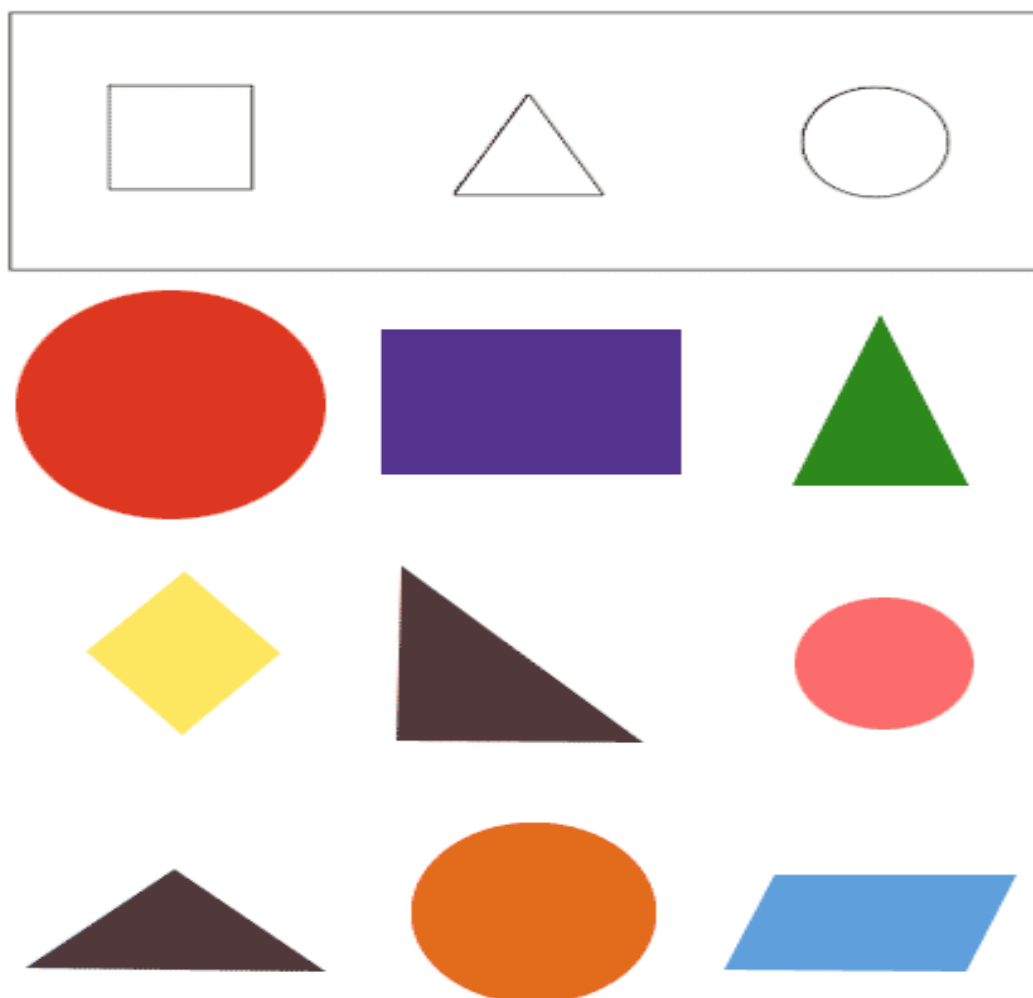

Рис 23

1 хай: Карточкæтæм амонгæйæ сывæллоны фæрсынц: «Цы нывгонд ис ам?» Рæдыд нæ уызæн сывæллон цыппаркъуымоны бæсты расткъуымон куы зæгъа, уæд. Саби фигурæты нæмттæ куы нæ зона, уæд ын сæ хъæуы зæгъын.

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæн: Алы раст дзуаппæн дæр 1,5 баллы.

2 хай: Уый фæстæ сабийы фæрсынц «Куыд дæм кæсы, æртæкъуымон æртæкъуымон цæмæн хуыйны, тымбылæг – тымбылæг, цыппаркъуымон та цыппаркъуымон?»

Раст дзуаппытæ: Æртæкъуымонæн ис æртæ къуымы, цыппаркъуымонæн – цыппар, тымбылæг та тымбыл у.

Алы раст дзуаппæн дæр – 1,5 баллы.

Æвдæм хæслæвæрд: «Цыппаррæнхъонты ног рацарæзт».

Сывæллонæн хæс раттын: æртыккаг хæслæвæрды цы æмдзæвгæ ахуыр кодтой, уый ногæй радзурын. Ахуыргæнæг дзуры: «Мах демæ ахуыр кодтам æмдзæвгæ. Хъуыды ма йæ кæныс? Бафæлвар ма æмæ йæ ногæй радзур». Кæд æмæ сывæллон рæдийа, кæнæ йæ бынтондæр нал хъуыды кæна, уæд та йæ ногæй 3-аг хæслæвæрды цы схемæмæ гæсгæ ахуыр кодтой, афтæ фæстæмæ фæлхат кæнынц. Йæ фæстиуджытæн бæрæггæнæн æвæрд цæуы 3-æм хæслæвæрды критеритæм гæсгæ.

Æстæм хæслæвæрд: «Æмхуызæттæ агурын».

Инструкци: «Дæ хорзæхæй, дзуапп радт цалдæр фарстæн»:

Бонæй рухс вæййы, æхсæв та ... (талынг)

Цъиу зары, куыдз та ... (рæйы)

Машинаæ цæуы, хæдтæхæг та ... (тæхы)

Бæлон тæхы, кæсаг та ... (ленк кæны)

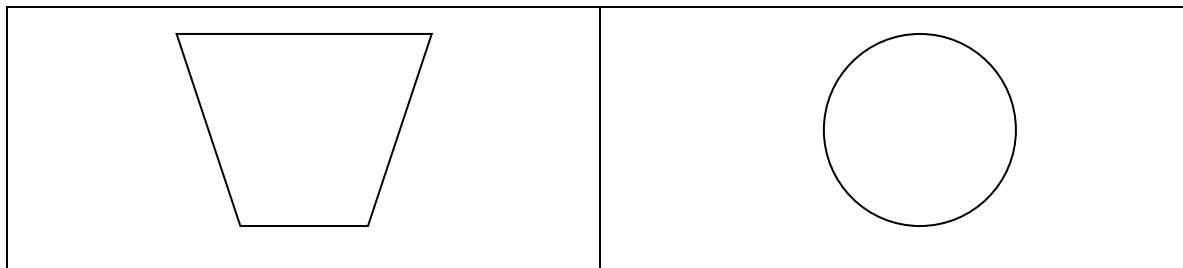
Гæдыйæн ис хъуын, бабызæн та ... (систæ)

Къаба хуыйынц хъуымацæй, цырыхъхъытæ та ... (сæракæй)

Хæслæвæрдæн бæрæггæнæн: Алы раст дзуаппæн дæр иу балл.

Фарастæм хæслæвæрд: «Нывы халдих скæнын».

Халдих скæнынæн лæвæрд цæуынц фигурæтæ (24-25 ныв).

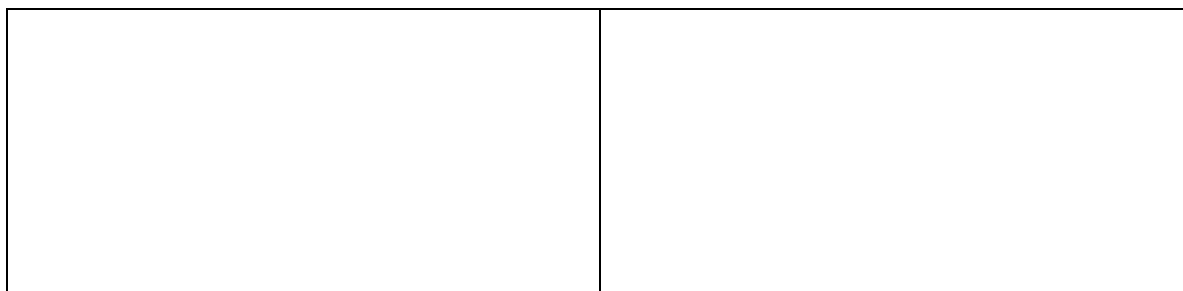

Рис 24

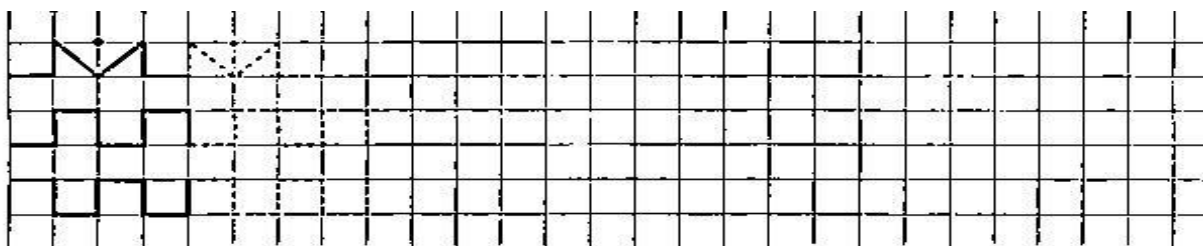

Рис 25

Инструкци: «Мæнæ ам (æвдисы сæ) нывгонд ис дыууæ фигураы æмæ дыууæ узоры. Бафæлвар æмæ фигураеты халдихтæ мæнæ ам сныв кæн (æвдисы кæдæм, уый), узортæ та мæнæ ам адарддæр кæн (æвдисы кæм хъæуы, уый)».

Хæславардæн бæрæггæнæнтæ: Алы нывæн дæр æвард цæуы хицæн бæрæггæнæн. Хуызæгты ас æмæ бынат фæиуварс кæнын рæдыдыл нымайын нæ хъæуы.

6 баллы – Ныв хуызæджы хуызæн куы уа, йæ формæ æмæ пропорцитæ адекватон куы уой, уæд.

3 баллы – Ныв, æмтгæй райсгæйæ, хуызæджы хуызæн у, фæлæ йæ формæ зыгъуымæгонд æрцыд.

2 баллы – Нывы иу хай у хуызæджы хуызæн: сæйраг формæтæ базонæн нæй, фæлæ дзы кæцыдæр хæйттæ базонæн ис.

0 баллы – Ныв æппындæр хуызæджы хуызæн нæу, хылы-мылынтæ.

ОБРАБОТКА И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ:

Подсчитывается сумма полученных баллов по всем заданиям. Общий суммарный показатель при помощи таблицы нормативов переводится в проценты. Полученный результат является показателем умственного развития ребенка, его интеллектуальной готовности к школе.

ТАБЛИЦА НОРМАТИВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ

Таблица 1

Проценты	4	10	20	30	40	50	60	70	80	90	98	100
Суммарный показатель	71	76	79	85	90	92	96,5	99	102	108,5	111	117

Усредненной нормой для испытуемых считается показатель умственного развития примерно 60% и более процентов. Тест позволяет диагностировать актуальный уровень умственного развития ребенка в трех областях: обучаемость, уровень развития мышления и уровень развития речи. Существуют некие компоненты умственного развития, необходимые для обучения в школе, которые в совокупности образуют интеллектуальную готовность ребенка к обучению в школе. Эти компоненты соотносятся с конкретными заданиями теста в таблице 2.

Данная таблица облегчает анализ ответов испытуемого, его наиболее или наименее развитые компоненты умственного развития.

Компоненты умственного развития	Номера заданий
1. Обучаемость (как способность к обучению)	3, 7
2. Уровень образования понятий	1, 4, 8
3. Уровень развития речи	1
4. Общая осведомленность (знания об окружающем мире)	1, 4, 6, 8
5. Овладение отношениями множеств	4, 7,
6. Знание форм, их различий	6
7. Способность к дифференциации ощущений, уровень развития восприятия	2, 8, 9
8. Способность к работе с ручкой и карандашом, ориентировка в малом пространстве	9
9. Умение классифицировать предметы	4, 6
10. Память	3, 7